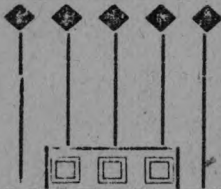

С. ПРОТОКЛИТОВ.

**ЈАШ БАЛДАР
ЈАДАР ЯСЛЯ.**

(Нужны-ли крестьянке летние ясли)

1 9 2 9

Ойрот.

1-75

С. ПРОТОКЛИТОВ

Г.П.Б-ка обяз. экз.

Лнгр. 1930 г.

Акт № 4-123

ЈАШ БАЛДАР

ЈАДАР ЯСЛЯ

крестьян ўй улусна нэрэктў болор учуры

(Нужны ли крестьянке летние ясли).

А. Суразаков кўчўрген.

ИИВ.

№

1327

РЕДАКЦИЯЗЫ РЕДКОЛЛЕГИЯНЫЙ

Албатынын су-кадык јадарын
башкарар бөлўк чыгарган.

1929 јыл.

Ясля кэрэгиндэ деремнедэ болып турган эрмэк-куучын.

Жайгы иш тужунда балдар салар ясляны эн баштап деремне јэрдэ тутканычан бэри одус јылдан өдө бэрди. Деремне-јурт јэрлэрдэ ясля јангы табылып турарда, јурт улус, онын тузалуун билиц албай, јүзүн-баат јамандан турды. „Ясля кэрэгиндэ база акча төлөөргө кэрэк болор, ясля дэп нэмэ бискэ кэрэги-лэ јок“ дэжин турдылар. Онойып, онон-да өскө көп куучын чыгып, яеляны јамандап тургулады. Ол бойынча јылдар өдип турар болды, јэ яслялардын ижи јакшы јылдыра бүтпэй турды. Кайда-кайда-ла, эки-јангыс деремнэдэ, ясля бүтти. Улу үлүүргэнин революциязынын алдында ясля кэрэгин кичээр кичи срагай ас болгон. Јэ, Совет Башкаруу турган согында, јурт јэрлэрдэ јыл тоозына яслялар там-ла өзип көптөп туры. Јэ аалга-туйук јэрдэ јурттап калган, бичик билбэс карган өбөгөндөр,

карган эмэгэндэр эмдигэ јэтрэ ясляны шоодып јамандаганча.

Кажы улус:

— Ясляга балазын бэргэн кижининг төлөөр налоги јаандар-дэжэт.

Кажылары:

— Коммунистар бистинг балдарыбысты ясляга алып турубис дэп алала, ойто айлына јандырбас, бажыла алып, городтор зайын ийэ бэрэр дэп, айдып турулар.

Эмэзэ:

— Ада-өбөкөбис ясля јокко јурттаган, бис-тэ ясля јок јадарыбыс-дэжэдилэр.

Үй улустар:

— Кайткан кижн бойынынг балазын ясляга бэрэт?

— Балазына килэбэс ол кандый энэ? — Балам ондо ийлап калар. — Јок, мэн-лэ баламды ясляга бэрип болбосым дэп, айдат.

Алтай улус болзо:

— Ясля дэп нэмэ бистинг алтай улуска јарабас: јурттаганыбыс айыл ортозы раак, чачынгы; иш тужунда јаш балдарды ясляга аппарып турарга ончобыска куч тэжэдилэр.

Алтай үй улус яслянынг учурын јакшы этрэ билбэй тура-ла айдыжат:

— Ол кандый бир кэрэги јок „таасту“ бала, оны энэзи аппарып ясляга чачып ийтэн?

— Балам ондо аштап-суузап калар, өс күзирэп, ийлап калар; баламды ясляга аппарып салала, түжүнэ амыр иштээрден болгой, бир-дэ эмэш энчигип болбосым дэжэдилэр.

Јэ эмдиги тушта деремнелү јердэ јурт таган јаш балдары көп үй улустардын ортозында мундый куучын база чыгат:

— Город јэрләрдэги ишмәкчи үй улус тарга кандый јакшы: озор канча да көп јаш балдар бар болзо, ончоЗын эртэн тура ишкә барар алдында ясляга аппарып салып, түжүнэ, эс-лэ јок, амыраак, ижинэ јүрәт, эгирдэ ижинэн јанар-да, балдарын яслядан алын кэлэлэ, балдары ла айлына конып јүрәдилэр дэп, гвродтогы ишмәкчиләриниң үй улузына күйүнгән кирәзи, айдыжадылар.

— Яслянын сүрәкәй кәрәктүүн билип турганыгарда, јурттардын ортозына ясля, эдип аларга нэ кичээбәй тургугар? дэп, сураганда:

— О-о калак! Бистин бу ишти баштаар кижибис-тэ јок, ясля эдэр акчабыс-та јок-тәкши ончо улус ясляны кәрәксийтән болзо болгой эди-дәжәт.

Жай тужундагы жаш балдардын јүрүми.

Бир крестьян үй кижн бойынын бала тужундагы јүрүмин куучындады.

Мән јәтти јашту болгом. Јай бололо, иш тужы болды. Энәм үч ай болгон эмчәк уул балалу болгон. Бир катап ишкә барарда, ол эмчәк уулчакты алып, үйдн ичин каруулдап отур дәп, мәни артызар тужунда јаккыдылар:

Јә, балам! Бис бүгүн барып аш кәзәри-бис, сән: такаанын—балдарын азрап тур, туранын ичиннн чөбин сибирип, арулап сал, аяк-казан јун,—кулур элгә, эмчәк баланы кабайдаң јыктын, баланы—јагыскан артыспа, ойнойтом дәп таппа.

База:

— Кабайдагы баланы чайкаарда, Васька дәп уулчакты чайкат, ол кичинәк эмәс, бәш јашка јәткән дәп, айдала, ижинә баргылады. Ада-әнәм ишкә барары-ла, Васька, кайда маа болужып кабайдагы баланы чайкайтан әди, тышкары чыккан бойынча, балдарла ойноп јүрә бәрди: кыштап. кычырып турар болзо, онын суруу-да јок болды.

Онойып јагысканы отура калып: кабай-_н дагы баланы, ийлап калбазын дәп, кабайы

чайкап, баланы уйуктазала, иштэ тэгэн иштэрдиг онызын-мунызын эдип јүрдим, отура түжүп, амырапта аларга бош јок болды.

Ончозын иштэбэйин дэээ, ада-энэм јанып кэлзэ, кыйнайтанынан база калажрап турдым.

Эмчэк бала баштапкы күндөрдө тың онойып ийлабас болгон, јаңыс мэн бойым баланы јазап јунарын, оны кабайлаарын јакшы билбэй, баланы арчуул-ла ороордо, колы будын кэээ тартып салатам. Баланын эди ачып, ийлайтаны јаандап турганда, чэчип көрзөм, баланын эди канча-канча јөрдөт буулып, чийэ тартылып калган јүрөр болды. Ол эмэээ, бала ийлай бөргөндө, аштап турган туры дөп, оозына сүттөт оортонып, умчаа урып баланын оозына түртүп турадым, бала сүткө какап, кэзигиндө ийлабай, унчукпай барат. Энэм јайгы узун түшкө иштэнип, энгирдө айлына јанала, амырап алайын дэээ, кайдаг амырайтан эди: бала түни-ле ийлап, энэмэ бир-дө эмэш амырап јадып уйуктаарга бөрбэй турды. Болбодында энэм. „Бу нэ мундый кыйын болотон, мунайда кижини кыйнаганча, бу, балам өлип калатан болзо кайдат! дөп, энэм калактап, онтоп јүрөр болды.

Энэлэри балдарын өлзө кайдат дэп айтпаза-да, балдар көп олип туры. Јаан јурттарда јүрэр болзо, күн зайын бир-бэ эки-бэ өлгөн балдардын сөөгин тударга алып прааткандары көрүнэр.

Балазын айлында чачып, јалаһна барып иш эдэргэ энэзинэ бэлэн эмэс. Ижин эдип-тэ турза, улу санаазы үйдэги балазында болор: балдарым айлында канайып отурулар-нэ? јакшы отуру-ба? айла јыгылып кэнэк калды ба? эмэээ канлуй-кандый јеткэр болды-ба?-дэп. Чын, јеткэр болбой турган эмэс, јаантайын болот: јаш балдар кэзигиндэ сууга түжэт, атка тэптирэт, уйга сүстирэт. Кэзигиндэ јаш балдар ойын эдип печкэ јазап от салар дэп, от чыгарып турада отко күйэт, ол ас болгондо күйгэн турадан улай бастра деремне-дэ отко күйип калат.

Алтай улустын јаш балдарынын иш тужунда јүрэри оноһ коомой. Туура өзөк-төрдө, аалга-туйук јэрдэ турган јангыс-эки айылдын јаш балдары кандый-да јеткэргэ бастырза, оморды көрөр-угар кижии јок болот: энмэктэп, эмэээ јангыла базарга баштаган балдар айылдын ичиндэги отко јыгылала, күйип олип калат, эмэзе јаан шырка-

лу болот, кэзигиндэ оттогы изү казан чөйгөн антара тартып, изү сууга пыжат-көп сабазында жайдын изү күндэриндэги мал сайгактап турарда, уйга малга тэпсэдэт, ононда өскө көп жэткэр болот...

Жая балдарды жалаңдагы ишкэ кожо алып жүрзэ жакшы болбос-па дэээ, түнгэй энэзинэ бир-дэ иш эдэргэ бош бэрбэй турар: жайгы күннин чогына чыдашпай, эмэээ жааш-жамгырга өдип ыйлап-сыктап турар, ол бойынча жүзүн жүүр оору-јоболго тутыраp.

Жайгы иш тужундагы турар ясля, база онын једэр тузазы.

Жайгы иш тужунда үй улустарга ишкэ кожо жүрэргэ жакшы болзын, база эмчэк јаш, балдарга жүрэргэ жакшы болзын дэп эп-сумэ арга табар кэрэк. Ишкэ жүргэн энэлэр-балдарыбыс отко күйип, сууга түжип калбазын, база нэ-лэ жэткэргэ кирбэзин, оору-јобол таап шыралабазын, өлип калбазын дэп санаркабай, амыр ижин эдип жүрэргэ, нэни эдэр дэээ? Онын арга сүмэзи табылган-онызы жайгы иш тужунда јаш балдар салып турар ясля бүдүрэтэни дэп болор.

Город јэрлэрдеги ишмэкчи үй улустар ясля јок јуртаарга күч болорын, сраңай эп

арга табылбай турарын мунаг озо билгилэп алдылар. Онын учун ончо городтордо яслялар бар, эм тургуза яслязы јок бир-дэ город јок.

Дерэвнэ-јуртта јэрлэрдэ яслялар јыл тоозына көптөп өзип туры. Јагыс бистин алтай улус јурттаган јэрлэрдэ ясля јок болын јат.

Бэш јылдын алдындагы јылда бистин бастра республиканын ичиндэги бар яслялардын тоозы јүстэн өтпөй турган, 27 јылдын јайында яслялардын тоозы 3 мунга јэдэ бэргэн.

Ол тужунда алтон мунг крестьян үй улус бир-дэ тутуу јок бойынын ижин јэдэргэ барар болды, алтон мунг эмчэк-јаш балдар ясляларда турып, бойлорын кичээр-көрөр кижилү болды.

Бу кэрэктин учурын кандый-да ишмэкчи база колдын акту кучилэ јаткан үй улустар болгооп-шүүп көрөр кэрэк. Ясля дэп нэмэ јаш бардарга сүрэкэй кэрэктү болбой турган болзо, яслялардын тоозы онойып көнтөп-өспөс эди. Эмдиги тужунда ишмэкчи үй улустар яслянын сүрээн кэрэктүүн көрип, танып алдылар, эмчэк-јаш балдар яс

ляда айдары јок сүрэкэй јакшы јүрип турганын ончозы јарт билип алдылар.

Ясляга бэргэн јаш балдарды коммунистар бажыла алып, городторго ийэ бэрэр дэжэр кэй эрмэкти кэрэктэбэгэр, ондый орды јок төгүн сөскө санаазы чыгып ээдрэй бэргэн јангыс карган эмэгэндэр бүдип јүрзин.

Ясляга былазын бэргэн улустын төлө-өр налоги јнандаар дэп тэмэй куучындабай јүрүгэр. База яслядагы бардар аштап, суузап, ийлан калар, олордын кийнинэн кичэ-эп јүрбэстэр дэп, тэмэй сананбагар.

Бу төгүн-кэй сөстөрди, база бүдүнбэй, коркып јүрэр тэскэри шүүлтэни чачып салала, ясляларды бойыбыстын јурттыбыстын ортозында бүдүрэргэ кичээйилдэр.

Ясля бар тужунда, колдын күчи-лэ јурттаган үй улустын ончозы эмчэк-јаш балдарын ясляга аппарып салып, бойлоры бир-дэ туйук сагыш сананбай, амыр ижэмчилү бойлорынын јаландагы, онон-до өскө ижине јайым барып иштэп јүрэт. Онын учун, яслянын учуры сүрээн јаан кэрэктү: ясляда јаш балдарды канча-ла түбэктэн јеткэрдэн, ооружоболдон, айрып турар, болдардын кийнинэн јүрэр ижэмчилү билэр улустар бар болып туры.

Онон-да башка яслянын бир тузазы бар, оны деревнэдэ журтаган үй улустар, анчадала алтай үй улустар срагай билбэй турулар. Деревнэдэги-журттардагы јаш балдардын өлөри нэ кэрэк сүрэкэй көп болып туры? Эмэээ алтай улустын, балдары токтобой туры, көп сабазы өлип туры дэээ? Крестьян үй улус баланы канайда азрайтанын, онын кийнинэн канайып алып жүрэрин, канайда өскүрип үүрэдэрин билбэй турулар. Алтай үй улустын билбэзи онон ары болот. Деревнэдэ, журтта, өзип турган јаш балдар нэни-дэ јип турза, нэни-дэ ичип жүрзэ, ада-энэзи кэрэккэ албайтан, балдардын кийгэн кийими кирлу, бастра бойлоры балкаш жүрэдилэр. Алтай јаш балдардын жүрүми онон коимой жүдэк. Онын учун, крестьян үй улустар бойлорынын јаш балдарын ясляга баштап экилип салала, энгирдэ балдарын алыын дэп кэлгэжин: балдары ару кийимдү, жүстэри бастра бойлоры бир-дэ кир јок ару болгонын көрил кайкажып: бистин балдарыбыс айлында жүрэр-дэ качанда мунайын ару чэк жүрбэгэн дэп, айдыжадылар.

Ондый болгондо, ясли дэгэн нэмэ энэ болгон үй улустыг эмчэк-јаш балдарды канайда јолду јакшы азраарына-үүрэдэр школа болып туры.

Эмчэк-јаш балдарды канайда учурлу јакшы азрап өскүрэрин, олордыг кийнинэн јүрэрин крестьян үй улуска, анчадала алтай үй улуска ясли көргүзэ илэ айдып бэрэр.

Крестьян ла айтай үй улустыг эмчэк-јаш балдарын учурлу јакшы азрап өскүрэрин билбэй турганын ясля база көргүзип, ясляга јүргэндий балдарды алып јүрзэ, олор су-кадык өзөрин таныдып салар.

Үй улустар:

— Эмчэк-јаш балдарды кабайы јокко качанда азрап болбос, каоайы јок бала уйуктабас-дэжэт.

Јэ ясляга балдарын бэргэн үй улус балдары ондо, алдында кабайга үүрэнип калган бололо, кабай јок-та болзо, јазулу оорындарда амыр уйуктап турганын к ө р и п, бойлорынын јастра шүүгэнин көслө көрип, билгилэйдилэр.

Орус-та алтай-да үй улус жаңы чыккан аш эмчэк балдарды 5-6 айга јәтрә чуулап күлип салып јүрәри бар. Јаш баланы күлибәгәнчә сраңай болбос: баланы чулулап-күлибәзә, балдар көзи-бажын јара тартынып салар дәжәтән, база балдардың бугтары майчык өзөр дәжәт. Јә, ясляга бәргән балдар бир-дә күлүү јок амыр уйуктап јатканы, көзи бажын јара тартынбай јүргәнин, база балдардың бугтары бир-дә майчыйбаганын бойлоры јарт көрип турадылар.

Ясляда јүргән балдар нә лә нәмәни өйлү өйиндә эдәргә, база ару-чәк јүрәргә үүрәнә-диләр. Ясляда јүргән балдарга ару кийим кийдирәр, бойлорын јаантайын јунып турар. Ясля-тураның ичин тудуш јунар, балдарды јараар курсак ла азраар болзо, часту өйлү азраар, курсак ичәрдә ончо балдар алдынаң табакту, аяакту, калбакту болор.

Бу муның ончозы балдардың су-кадык јүрәринә кәрәк, база јаш балдарды аяк-казан ажра југулып табылар јоболдордоң ко-рулап јат. Колы-буды тыңып базып јүгүрип јүргән балдарды јалаңа, агаш ортозына

база алып жүрип, ондо олорды ойнодып, ко-
жондодып жүрөдилэр.

Јаш балдар аайлу башту жүрөринэ, ба-
за кийимин бойын ару-чэк алып жүрөринэ
үүрэн-гилэп, ясляда, жүрөрдэ сүүнин жүрөди-
лэр, онып көрип санаазы кэрсү үй улустар
база кубуксы макатып жүрэр кэрэк.

Ясляга јайыла жүргэн балдар, күскээри
эди-каны толып су-кадык болып бэкэм боло-
дылар.

Балдар ясляда жүрөрдэ, аш-курсагы тойу
кийими бойы ару, база ойынду јыргал-
ду жүрөтөн учун, ясляга барарда сүүнгөн-
каткырган барадылар, кэзигиндэ энэлэри
балдарын айлына кычырганда балдары ясля-
дан айрылбай, ийлап турадылар.

Ясляны канайда баштап тудар.

Эмчек јаш балдарга, олордын энэлэри-
нэ яслянын кэрөктүүн, тузалуун бис эмди
билип алдыбыс. Ясля тудары—сүрөкэй кэрөк-
тү јакшы иши болып туры. Яслянын туза-

зынын жаанын көрөп билип алган сонгында, ясля эдеринэ тартылбай, удатпай, айса — болзо кэм-кэм бискэ ясляны эдип бэрэр болорбо дэп алаңзыбас кэрэк.

Бу ишти бүдүрэгэ, үй улустар бойлоры кичээр кэрэк. Ясляны тудып тургузары коркушту күч, бүдүрөп болбос иш эмэс, жагыс бу ишти баштап төзөөри күч болор. Эң баштап жуун эдэр кэрэк, ол жуунда бичик билэр бойы шүүлтөлү үй кижини талдап тудып, оо бу ясля кэрэгин баштазын, ижин, жылдыра бүдүрзин дэп бэрөп салар кэрэк.

Эң баштап-деревнэ јэр болзын, эмээ туура турган өзөк болзын, ондогы эмчэк јаш балдардын канчуузына ясля кэрэк болып турганын тоозын алатан. Бу ишти баштаарга туткан үй кижидеревнээ, эмээ јурт турган өзөктөргө јүрөп, яслала бергедий 3-4 јашту балдардын тоозын алар. Озолөп јокту улустын балдарын бичийтэн, онын кийиндэ орго чактулардын балдарын бичир. Балдардын тоозын алган сонгында, ачаны кайдан табатанын, ясляны тударга

иштейтэн улусты кайдаг алдыратанын, канча кыпту тура ясляга эдэтэнин, ончозынажындра шүүп, јазан алатан. Крестьяндарга алдынан бойларына ясляны тудып тургузарга күч болор. Кайдаг, кэмнэн болуш сурайтандээ, јурт-советтэн, аймактан, бойы бойына болуш бэрэр комитеттэн, кооперативтан сурайтан учурлу. Ол тужунда, айса- болзо, үй улустар јурт-советтэ, кооперативта, бойы бойына болуш эдэр комитеттэ үй улус турганы артыгын билэр болор-бо. Олордо көп болужар акказы ас-та болзо, оо јүк эмэш болужар кирэзи качан-да бар болор.

Эр кижн яслянын учурын угала, көрзөөр, ясля эдэргэ турганын, бистин, яслядан-да кэрэктү ижибис бар, ясля јокко озодон бэри јатканыбыс, эмди-дэ јүрэрибис дэл айдары бар болор. Јэ үй кижн болзо, үй кижннн кэрэгинэ капшагай болужар, нэнин учун дэээ үй кижн үй улустын јаш балдар-лакыйналып шыралып турганын јарт билити туры.

Онын учун кичээмкэй үй улустар ясля бүдэринэн чик жок озо-күстэн-кыштаг бэри ясля эдэргэ кэрэктү акчаны шүүжип турат.

Акчаны нэ-лэ арга сүмэ лэ табар эб-јол бар болуш-комитетти ясляга болужын бэрэргэ 1-2 кра аш туружып салдылар кэрэк, кооперативты бойынын кирэлтэ акказынаг акча бэрдирэр, яеляга болужын бэрэргэ спектакль ойын эдип акча јуур, база, аймактаг јөптү, ясля тургузарга бичиктү јуртка јүрип акча јуур кэрэк.

База акча сурагыдый јэр бар. Онызы областагы турган Кижинин су-кадык јүрэрин кичээр. Энэ-балдарды корыыр бүлүги дэп болор. Јагыс андый јэргэ барып сурак эдэр алдында, бойынын јурттындагы ясля кэрегинин ижин баштап алала, барар кэрэк. Сурак эдэр кижини колында үй улустардын јуунынын ясля эдэргэ кэрэк дэп, тургускан постановлениези бар болзын, база канче

тоолу јаш балдарга ясля кэрэктү болып турганын, канча крэзи акча бойынын јурт-тында јууп алганын билэр кэрэк.

Областа ологго болужын бэрэринэ ижэнэри јарт. Нэнинг учун дэзэ, Энэ-балдарды корыыр бөлүк лэ Ый улустын башкаруу деремнэ јурт јэрлэргэ јайгы иш тужунда балдарга ясля эдэрин бойлоры кичээп туры, акча тапкадый ла јэрлэрдэн акча таап туры; областын-да акчазынанг акча айрып бэрип туры Јакка-јурт (Крайдан да), база Москвадан-да акча алып туры. Обласка јангыс акча суран аларга барар эмэс, јэ ондо кижининг су-кадыгын Корыыр башкрруданг ясляда ишти канайда бүдүрэтэнин угып алар кэрэк, база ясланын башчызы болорго билэр үүрэнгэн үй кижини сурап алар кэрэк. Ясланын заведующии болорго, онын ижинэ турган, јаш балдардын кийнинэнг јүрэргэ билэр кижи кэрэк. Ондый кижи областа срангай табылбаза чөлөөлү бош јүргэн бойы кэрсү санаалу үй кижини ажындра городко

ийэр кэрэк, ол анда ясляларга јүрип иштэ-
жип, яслянын ижин канайда иштээрин кө-
рип үүрэнип алар. Кэзигиндэ городто ясля-
нын заведующий болорүй улусты база
јайгы ясляларда јаш балдбрдын кийнинэн
јүрэргэ үүрэдэргэ крестьян үй улусты јууп
курс (школ) эдин турары база бар.

Ондый курс болотонын озолоп угып
алала, ондый курс (школго) база үй киж-
дэн ийип турар кэрэк.

Бу иштин эн лэ уур-катуу-ясля эдэргэ
акча јууйтаны, база яслянын башчызы (за-
ведующий) болорго ижемчилү, билэр киж-
табары дэп болор.

Јэ ончозы ла ол эмэс. Онон-до башка
нэ-лэ кэрэктү иштэр бар. Ясля эдип аларга
кэлишкэдий тура таап бэлэтээр кэрэк. Я-
сля болотон туранын ичи кэн-јаан, ару, ја-
рык болотон. Јайгыда бош турган школ
болзо, оны шинжилэп көрөтөн: ясляга ја-
рагадый-ба, кэлишкэдий-бэ. Школ јок болзо,
өскө кандый бир тура таап салаР учурлу.
Айса-болзо, јагыс тура ас болып тургажын,

эки тура алар кэрэк. Јэ, кандый-да тураны ясля эдэргэ турза, оны балдар јуур алдында јазап бэлэтэп салар учурлу. Ол тужунда энэ болгон үй улустарга көп иш табылар: бастра туранын ичин арулап јунар, кэрэги јок артык турган нэмэлэрди чыгарар, тараканын, клабын, сэгэрткижин кырар, туранын, ичин чэрэттээр кэрэк. Эр улусты туранын тыштындагы нэлэ чөбин, тэзэгин арчыдып сибиртер, чөбин ырада тартырар, база јаш балдарга ойноп турарга кумак тартырып салар кэрэк.

Онон-да өскө база шыйду иш бар. Јаш балдар кийэр, чамча-кийим көктөп бэлэтэп салары. Казан-айак, нә-лә кэрәктү нәмә јууп бэлэтээри. База ясляда тудунып турарга: остолдор, отургуштар, такталар, көөш көнөктөр, онон-да өскө оок тобыр нэмэлэр бэлэтэп салары.

Оок јеш балдар јадып уйуктаар өргөн каламалар, эмәш чыдап кэлгән балдарга кәдән-лә јаап салган оорындар табар. Бу иш-тәрди эр улус бүдүрәр учурлу.

Яслянын башчызына болужарга, јаш балдар аларга ижәмчилү нянька, база ясля-

дагы балдарга курсак-кайналып жазаарга, калажын эдип турарга ижэмчилү кухарка деремнедэн бэдрэп таап алар кэрэк. Акча дэп нэмэ качанда кату болорын ажындра айдар кэрэк. Онын учун акчаны сүрэкэй чэбэр тудар кэрэк. Балдардын јийтэн аш-курсагын ончозын садып алар болзо, чыгымы јаан болор. Онын учун, ячляга балдарын салып турган үй улустардын арга күчи једишкэдий болзо, айлынан калаш, эт, сүт, сарју, картошконы акэлип турар кэрэк. Нэнинг учун дэзэ, онын балазы ясляда турбаган болзо, үйдэ түнэй аш јиир эди, онын ордына айлында јийтэн ажын ясляга акелип јизин. Ол ашты ончозын садып аларга акча чыгар эди, эмди ол акчала артык бала алар үй кижии јалдап алар эп табылар, бала алар ясляда артык кижии бар болзо, јаш балдардын бойлорына сүрэкэй јакшы болор.

Күнинг-зайын ясляда иштээргэ нэ-лэ јүзүн кэрэктү иштэр табылып турар: суу экэлип салып гураргакэрэк болор, одун божоп браатса, одун тартып кэлэргэ кэрэк болор, ясланын печкелэрин јазаарга кэрэк болор,

балдарды су-кадыгын билэргэ, докторды экэлип көргүзэргэ кэрэк болор, база городко, ол эмэзэ базарлу јэргэ барып кэрэктү нэмэлэр садып алып турарга кэрэк, оноң-да башка иш-кэрэк болып турар.

Ясляга болушпас болзо, яслянын ижн тутап, ясля бөктөлип калар, ол тужунда јаш балдарга-да, олордын энэлэринэ-дэ сүрэкэй коомой күч болор.

Ясляга болужын бэрип турарга јаантайын турар комиссия, база яслянын комитедин тудып салар кэрэк. Бу комитеткэ турарга энэ болгон үй улустаң өскө јурт-советтэн, бойы бойына болуш бэрэр комитеттэн, кооперативтан, комсомолдон, јэри јуртындагы эмчидэн, аймактын үй улузынын башкаруунаң улус алдырып кийдирэтэн. Бу тудулган комитет яслянын нэлэ кату иштэринэ кожылып, болужып турар, база яслянын нэлэ тутак иштэрин түзэп јазаарына, болужып турар учурлу.

Бу куучынды ончозын уккан соңында крестьян-да, алтай-да үй улустар ясляны кэрэксинип, оны тургузарына ончозы бир ки-

жиболыц турып чыгар дэп, ижэнип тррубыс, база ясляны ончозы сүүп оны чэбэрлэп корып турар. Ясля бар тужунда јаш балдаргада, үй-дэ улуска ончозына сүрэкэй јакшы јэнгил болор. Ясляны кэрэк јок дэп јамандагандарды үй улус кийиндэ элэктэп уйалтып турар, јэ ясляны тудугар дэп сүмэлэп јөптөгөндөрди мактап јакшызын айдып турар.

[3004

	Ойрот.
	1-75.

Бичикти бүүрәри-лэ базарына
„Кызыл Ойрот“ бирикэни.
Обл. № 213. Тираж 1000.
